

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2015 m. vasario 26 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Direktyva 2001/84/EB — 1 straipsnis —
Intelektinė nuosavybė — Originalių meno kūrinių pardavimas aukcionuose — Originalaus kūrinio
perpardavimo teisė autoriaus naudai — Autorinio atlyginimo už perpardavimą mokėtojas —
Pirkėjas arba pardavėjas — Sutartinis nukrypimas“

Byloje C-41/14

dėl *Cour de cassation* (Prancūzija) 2014 m. sausio 22 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo
2014 m. sausio 27 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Christie's France SNC

prieš

Syndicat national des antiquaires

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen, teisėjai K. Jürimäe, J. Malenovský (pranešėjas),
M. Safjan ir A. Prechal,

generalinis advokatas M. Wathelet,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Christie's France SNC*, atstovaujamos advokatų D. Théophile ir A. Rios,

— *Syndicat national des antiquaires*, atstovaujamo advokatų G. Lesourd ir B. Edelman,

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos D. Colas ir F.-X. Bréchet,

— Europos Komisijos, atstovaujamos J. Hottiaux ir J. Samnadda,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be
išvados,

priima šį

* Proceso kalba: prancūzų.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2001 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/84/EB dėl originalaus meno kūrinio perpardavimo teisės autoriaus naudai (OL L 272, p. 32; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 240) 1 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Christie's France SNC* (toliau – *Christie's France*) ir *Syndicat national des antiquaires* (Nacionalinė antikvarų sąjunga; toliau – SNA) ginčą dėl į bendrąsias pardavimo sąlygas įtrauktos nuostatos, pagal kurią *Christie's France* iš pirkėjo ima mokestį, atitinkantį autoriui mokėtino autorinio atlyginimo už perpardavimą dydį (toliau – ginčijama nuostata), galiojimo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2001/84 3, 4, 9, 10, 13–15, 18 ir 25 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(3) Perpardavimo teise siekiama užtikrinti, kad grafikos ir plastinio meno kūrinių autoriai gautų savo originalių meno kūrinių ekonominės sėkmės dalį. <...>

(4) Perpardavimo teisė yra neatsiejama autorių teisės dalis ir yra esminė autorių prerogatyva. Nustačius tokią teisę, visose valstybėse narėse kūrėjams suteikiama vienoda ir standartinio lygio apsauga.

<...>

(9) Daugumos valstybių narių vidaus teisės aktai numato perpardavimo teisę. Tie įstatymai, jeigu jie yra, atskleidžia tam tikrus skirtumus, būtent susijusius su kūriniais, už kuriuos suteikiama teisė gauti autorinį atlyginimą, taikomu tarifu, [sandoriais, susijusiais] su autorinio atlyginimo mokėjimu, ir jų apskaičiavimo pagrindu. <...> Dėl to ši teisė yra veiksnys, prisidedantis prie konkurencijos iškraipymo, taip pat prie pardavimų perkėlimo Bendrijoje.

(10) Tokie perpardavimo teisės buvimo ir jos taikymo valstybėse narėse skirtumai turi tiesioginį neigiamą poveikį deramam meno kūrinių vidaus rinkos veikimui pagal Sutarties 14 straipsnį. Esant šiai situacijai Sutarties 95 straipsnis yra tinkamas teisinis pagrindas.

<...>

(13) Reikėtų pašalinti vidaus rinkos veikimą iškraipiančius įstatymų skirtumus ir neleisti atsirasti naujiems tokio pobūdžio neatitikimams. Nėra būtina šalinti ar užkirsti kelią skirtumams, kurie neturės poveikio vidaus rinkos veikimui.

(14) <...> Nacionalinių perpardavimo teisę reglamentuojančių nuostatų skirtumai iškraipo konkurenciją ir perkelia pardavimus Bendrijoje, sąlygoja nevienodą tvarką autoriams, priklausomai nuo to, kur jų kūriniai parduodami. <...>

(15) Atsižvelgiant į nacionalinių nuostatų skirtingumo lygį, būtina patvirtinti suderinančias priemones, kad būtų panaikinti valstybių narių įstatymų skirtumai tose srityse, kur jie gali sukurti ar išlaikyti iškreiptas konkurencijos sąlygas. Tačiau nėra būtina suderinti valstybių narių perpardavimo teisę reglamentuojančių įstatymų kiekvieną nuostatą ir, siekiant palikti kiek įmanoma daugiau vietos nacionaliniams sprendimams, pakanka apsiriboti suderinimu tų vidaus nuostatų, kurios turi labiausiai tiesioginį poveikį vidaus rinkos veikimui.

<...>

(18) Perpardavimo teisės taikymo sritis turėtų būti išplėsta visiems perpardavimo veiksams, išskyrus tuos, kurie atsiranda tarp privačių asmenų veikiant asmeniniais interesais, nedalyvaujant meno rinkos specialistui. <...>

<...>

(25) Iš esmės autorinį atlyginimą turėtų mokėti pardavėjas. Dėl mokėjimo įsipareigojimų valstybės narėms turėtų būti palikta galimybė numatyti nukrypimus nuo šio principo. Pardavėjas yra asmuo arba įmonė, kurios vardu pardavimas įvykdytas.“

4 Minėtos direktyvos 1 straipsnyje „Perpardavimo teisės objektas“ nustatyta:

„1. Originalaus meno kūrinio autoriui valstybės narės turi numatyti perpardavimo teisę, apibrėžiamą kaip neatimamą teisę, kurios negalima atsisakyti, net iš anksto, gauti autorinį atlyginimą pardavimo kainos, gautos už kiekvieną kūrinio perpardavimą po to, kai pats autorius pirmą kartą perleidžia kūrinį, pagrindu.

2. Šio straipsnio 1 dalyje minima teisė taikoma visiems perpardavimo veiksams, kuriuose dalyvauja pardavėjai, pirkėjai arba meno rinkos specialistai tarpininkai, tokie kaip dailės salonai, meno galerijos ir bendrai bet kokie prekiautojai meno kūriniais.

<...>

4. Autorinį atlyginimą moka pardavėjas. Valstybės narės gali numatyti, kad vienas iš šio straipsnio 2 dalyje minimų fizinių ar juridinių asmenų, kuris nėra pirkėjas, savarankiškai arba kartu su pardavėju yra atsakingas už autorinio atlyginimo sumokėjimą.“

Prancūzijos teisė

5 Direktyvos 2001/84 1 straipsnis į Prancūzijos teisę buvo perkeltas 2006 m. rugpjūčio 1 d. Įstatymu Nr. 2006-961 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje (*Loi no 2006-961 relative aux droits d'auteur et aux droits voisins dans la société de l'information*) (JORF, 2006 m. rugpjūčio 3 d., p. 11529).

6 Pagal Prancūzijos Intelektinės nuosavybės kodekso (*Code de la propriété intellectuelle*), priimto pagal šį įstatymą, L. 122-8 straipsnį:

„Originalių kūrinių autoriai <...> turi perpardavimo teisę, t. y. neatimamą teisę gauti pajamų iš kiekvieno kūrinio pardavimo autoriui ar jo teisių perėmėjui pirmą kartą perleidus kūrinį, kai pardavėjas, pirkėjas ar tarpininkas yra meno rinkos profesionalas. <...>

Autorinį atlyginimą moka pardavėjas. Už jo sumokėjimą atsako pardavimo sandoryje dalyvaujantis profesionalas, o jeigu pirkimo–pardavimo sandorį sudaro du profesionalai – pardavėjas. <...>“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

7 Tarptautinės bendrovės *Christie's* dukterinė bendrovė Prancūzijoje *Christie's France* yra meno kūrinių savanoriško pardavimo viešuosiuose aukcionuose bendrovė. Taigi ji periodiškai organizuoja meno kūrinių pardavimą ir juos parduodama veikia pardavėjo vardu. Kai kuriais pardavimo atvejais reikia mokėti autorinį atlyginimą už perpardavimą. *Christie's France* savo bendrosiose pardavimo sąlygose

numatė ginčijamą nuostatą, pagal kurią ji pardavėjo vardu ir sąskaita už visą partiją, kuriai taikoma perpardavimo teisė ir kuri jos kataloge pažymėta simboliu λ, gali imti mokestį, kurį ji išipareigoja pervesti įstaigai, kuriai pavesta rinkti autorinį atlyginimą už perpardavimą, arba pačiam menininkui.

- 8 SNA yra sąjunga, kurios nariai veikia toje pačioje rinkoje kaip *Christie's France*, todėl, kaip mano sąjunga, yra jos konkurentai.
- 9 SNA nuomone, kiek tai susiję su pardavimu, vykdytu 2008 ir 2009 m., pagal ginčijamą nuostatą autorinio atlyginimo už perpardavimą mokėjimas perkeliamas pirkėjui, o tai yra nesąžiningos konkurencijos veiksmas, pažeidžiantis Intelektinės nuosavybės kodekso L. 122-8 straipsnį. Todėl SNA pareiškė *Christie's France* ieškinį, siekdama, kad minėta nuostata būtų pripažinta negaliojančia.
- 10 2011 m. gegužės 20 d. sprendimu *Tribunal de grande instance de Paris* (Paryžiaus apygardos teismas) atmetė šį ieškinį, remdamasis tuo, kad pareigos mokėti autorinį atlyginimą už perpardavimą paskirstymas nėra pats savaime nesąžiningos konkurencijos veiksmas.
- 11 SNA šį teismo sprendimą apskundė *Cour d'appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinis teismas). Šis teismas nusprendė, pirma, kad perpardavimo teisė buvo nustatyta kaip pardavėjo, kuris praturtėjo pardavęs kūrinių, mokamas atlygis autoriui, kurio pradinis atlygis už pirmąjį pardavimą galėjo būti nedidelis, palyginti su vėlesniais pelningesniais pirkimo–pardavimo sandoriais. Antra, Paryžiaus apeliacinio teismo teigimu, bet kokie sutartiniai nukrypimai nuo Direktyvos 2001/84 nuostatų prieštarautų jos tikslui užtikrinti perpardavimo teisės reglamentavimo suvienodinimą. Todėl Paryžiaus apeliacinis teismas ginčijamą nuostatą pripažino negaliojančia.
- 12 *Christie's France* pateikė kasacinį skundą, teigdama, visų pirma, kad Direktyvoje 2001/84 be jokių patikslinimų ar apribojimų nustatyta, jog autorinį atlyginimą už perpardavimą moka pardavėjas, todėl neatmetama galimybė susitarti dėl pareigos mokėti šį atlyginimą paskirstymo.
- 13 Šiomis aplinkybėmis *Cour de cassation* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar [Direktyvos 2001/84] 1 straipsnio 4 dalyje nustatyta taisyklė, pagal kurią autorinį atlyginimą už perpardavimą moka pardavėjas, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją išlaidas dėl šio atlyginimo galiausiai padengia pardavėjas be galimų sutartinių nukrypimų?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 14 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvos 2001/84 1 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama taip, kad joje numatyta, jog autorinio atlyginimo už perpardavimą išlaidas visais atvejais galiausiai padengia pardavėjas, ar galima susitarti nukrypti nuo šios taisyklės.
- 15 Pirma, reikia priminti, kad Direktyva 2001/84 priimta, visų pirma, kaip matyti iš jos 3 ir 4 konstatuojamųjų dalių, siekiant užtikrinti, kad grafikos ir plastinio meno kūrinių autoriai gautų savo originalių meno kūrinių ekonominės sėkmės dalį (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Fundación Gala-Salvador Dalí ir VEGAP*, C-518/08, EU:C:2010:191, 27 punktą).
- 16 Be to, Direktyva 2001/84, kaip matyti iš jos 13 ir 14 konstatuojamųjų dalių, siekiama panaikinti reglamentavimo skirtumus, lemiančius, pirmiausia, nevienodą požiūrį į menininkus pagal jų kūrinių pardavimo vietą.

- 17 Siekiant užtikrinti minėtų tikslų įgyvendinimą, pagal minėtos direktyvos 1 straipsnio 1 dalį valstybės narės autoriaus naudai turi numatyti perpardavimo teisę, apibrėžiamą kaip neatimamą teisę, kurios negalima atsisakyti iš anksto ir kuria siekiama užtikrinti autoriams, mokant autorinį atlyginimą, kurio suma atitinka kiekvieno jų kūrinių perpardavimo kainos procentinę dalį, tam tikro lygio atlygį.
- 18 Šiomis aplinkybėmis reikia pažymėti: kadangi Direktyva 2001/84 valstybės narės įpareigojamos nustatyti autorinį atlyginimą už perpardavimą, jos turi būti laikomos atsakingomis už tai, kad toks autorinis atlyginimas iš tikrųjų būtų gaunamas, priešingu atveju atitinkamos šios direktyvos nuostatos taptų visiškai neveiksmingos (pagal analogiją žr. Sprendimo *Stichting de Thuiskopie*, C-462/09, EU:C:2011:397, 34 punktą).
- 19 Ši valstybių narių atsakomybė taip pat reiškia, kad jos yra vienintelės, kurios gali, laikydamosi Direktyvoje 2001/84 nurodytų ribų, nustatyti asmenį, atsakingą už minėto autorinio atlyginimo mokėjimą autoriui.
- 20 Iš minėtos direktyvos 4 konstatuojamosios dalies matyti, kad būtina kūrėjams užtikrinti tinkamo ir vienodo lygio apsaugą. Be to, tokio lygio apsaugos užtikrinimas reiškia, kad autorinio atlyginimo už perpardavimą mokėtoją turi paskirti tik valstybės narės savo teisės aktuose.
- 21 Šiuo klausimu Direktyvos 2001/84 1 straipsnio 4 dalyje, siejamoje su jos 25 konstatuojamąja dalimi, nurodyta, kad iš esmės autorinį atlyginimą už perpardavimą moka pardavėjas.
- 22 Toks sprendimas lengvai paaiškinimas atsižvelgiant į aplinkybę, jog perpardavus pirkimo kainą po sandorio gauna pardavėjas.
- 23 Taigi iš Direktyvos 2001/84 1 straipsnio 4 dalies antro sakinio, siejamo su jos 25 konstatuojamąja dalimi, taip pat matyti, kad valstybės narės gali numatyti nukrypimus nuo principo, pagal kurį autorinio atlyginimo mokėtojas yra pardavėjas, tačiau jų galimybė pasirinkti kitą asmenį, kuris savarankiškai ar kartu su pardavėju bus atsakingas už atlyginimo mokėjimą, yra ribojama.
- 24 Šiuo klausimu Direktyvos 2001/84 1 straipsnio 4 dalyje patikslinta, kad tuo atveju, jei valstybė narė nuspręstų, jog autorinio atlyginimo mokėtojas bus ne pardavėjas, o kitas asmuo, ji turi jį pasirinkti iš šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalyje išvardytų profesionalų, kurie į Direktyvos 2001/84 taikymo sritį patenkančiuose perpardavimo veiksmuose dalyvauja kaip pardavėjai, pirkėjai ar tarpininkai.
- 25 Antra, jei Direktyvos 2001/84 1 straipsnio 4 dalies tam tikros kalbinės versijos, kaip antai versijos ispanų, prancūzų, italų ar portugalų kalbomis, galėtų būti suprantamos taip, kad daromas skirtumas tarp, viena vertus, asmens, atsakingo už autorinio atlyginimo mokėjimą autoriui, ir, kita vertus, asmens, galiausiai padengiančio šio mokesčio išlaidas, reikia pažymėti, kad pagal kitas tos pačios nuostatos kalbines versijas, kaip antai versijas danų, vokiečių, anglų, rumunų ar švedų kalbomis, tokio skirtumo nedaroma.
- 26 Tačiau, kadangi Sąjungos teisės nuostatą būtina aiškinti vienodai, reikalaujama, kad, esant neatitikimų tarp įvairių kalbinių jos versijų, nagrinėjama nuostata būtų aiškinama atsižvelgiant į bendrą teisės akto, kurio dalis ji yra, struktūrą ir tikslą (šiuo klausimu žr. Sprendimo *DR ir TV2 Danmark*, C-510/10, EU:C:2012:244, 45 punktą ir Sprendimo *Bark*, C-89/12, EU:C:2013:276, 40 punktą).
- 27 Dėl konteksto, kuriame nustatyta Direktyvos 2001/84 1 straipsnio 4 dalis, reikia pažymėti, kad iš šios direktyvos 9, 10 ir 25 konstatuojamųjų dalių matyti, jog jei šioje direktyvoje patikslinti tam tikri elementai, susiję su atitinkamais kūriniais, asmenimis, turinčiais teisę gauti autorinį atlyginimą už perpardavimą, taikomu tarifu, sandoriais, susijusiais su autorinio atlyginimo mokėjimu, jo apskaičiavimo pagrindu, ir elementai, susiję su autorinio atlyginimo mokėtoju, joje nieko nekalbama apie asmens, kuris galiausiai padengia autoriui mokamo autorinio atlyginimo už perpardavimą išlaidas, tapatybę.

- 28 Kad būtų galima išaiškinti tokios nuorodos nebuvimą, reikia atsižvelgti į Direktyvos 2001/84 tikslus. Šiuo atveju, jei direktyva būtų siekiama pašalinti konkurencijos iškreipimus meno rinkoje, įgyvendinant šį tikslą visgi negalima viršyti šios direktyvos 13 ir 15 konstatuojamosiose dalyse nurodytų ribų.
- 29 Konkrečiai kalbant, iš minėtų konstatuojamųjų dalių matyti, kad nereikia pašalinti skirtumų tarp nacionalinės teisės aktų, kurie negali pakenkti vidaus rinkos veikimui, ir, siekiant palikti kuo didesnes galimybes priimti nacionalinius sprendimus, pakanka suderinti tik tas nacionalines nuostatas, kurios ypač tiesiogiai paveikia vidaus rinką (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Fundación Gala-Salvador Dalí ir VEGAP*, EU:C:2010:191, 27 ir 31 punktus).
- 30 Be to, jei, siekiant įgyvendinti aiškiai apibrėžtą minėtą tikslą, reikalaujama nustatyti asmenį, kuris bus atsakingas už autorinio atlyginimo už perpardavimą mokėjimą autoriui, ir taisyklės, kuriomis remiantis bus nustatomas šio atlyginimo dydis, taip nėra sprendžiant klausimą, kas galiausiai padengs šio atlyginimo išlaidas.
- 31 Žinoma, neturėtų būti atmetama galimybė, kad šis paskutinis elementas galėtų daryti tam tikrą vidaus rinką iškreipiantį poveikį, tačiau visais atvejais toks poveikis vidaus rinkai yra tik netiesioginis, nes jis atsiranda sudarius susitarimus, nuo kurių nepriklauso autorinio atlyginimo už perpardavimą mokėjimas, už kurį atsakingas lieka autorinio atlyginimo mokėtojas.
- 32 Todėl tuo atveju, kai valstybės narės priimtuose teisės aktuose numatyta, kad autorinio atlyginimo mokėtojas yra pardavėjas ar sandoryje dalyvaujantis meno rinkos profesionalas, pagal Direktyvą 2001/84 nedraudžiama šiems asmenims, kai atliekamas perpardavimas, susitarti su bet kuriuo kitu asmeniu, įskaitant pirkėją, jog šis galiausiai padengs autoriui mokamo autorinio atlyginimo už perpardavimą išlaidas, darant prielaidą, kad toks susitarimas neturi jokios įtakos asmens, turinčio sumokėti autoriui atlyginimą, atsakomybei ir pareigoms.
- 33 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 2001/84 1 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiama asmeniui, kuris nacionalinės teisės aktuose nustatytas kaip autorinio atlyginimo už perpardavimą mokėtojas, nesvarbu, ar tai būtų pardavėjas, ar sandoryje dalyvaujantis meno rinkos profesionalas, susitarti su bet kuriuo kitu asmeniu, įskaitant pirkėją, jog šis – iš dalies ar visiškai – galiausiai padengs autoriui mokamo autorinio atlyginimo už perpardavimą išlaidas, su sąlyga, kad toks susitarimas neturi jokios įtakos asmens, turinčio sumokėti autoriui atlyginimą, atsakomybei ir pareigoms.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 34 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

2001 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/84/EB dėl originalaus meno kūrinio perpardavimo teisės autoriaus naudai 1 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiama asmeniui, kuris nacionalinės teisės aktuose nustatytas kaip autorinio atlyginimo už perpardavimą mokėtojas, nesvarbu, ar tai būtų pardavėjas, ar sandoryje dalyvaujantis meno rinkos profesionalas, susitarti su bet kuriuo kitu asmeniu, įskaitant pirkėją, jog šis – iš dalies ar visiškai – galiausiai padengs autoriui mokamo autorinio atlyginimo už perpardavimą išlaidas, su sąlyga, kad toks susitarimas neturi jokios įtakos asmens, turinčio sumokėti autoriui atlyginimą, atsakomybei ir pareigoms.

Parašai.